LTSR Valstybinė RESPUBLIKINĖ BIBLIOTEKA

Europos LIETUVIS

Nr. 31 (2116) Londonas, 1990 m. rugpjūčio 17 d. XLIV

10 MILIJONŲ DOLERIŲ PAŠALPA LIETUVAI

Rugpjūčio 4 d. JAV Senatas žodiniu pritarimu nusprendė Lietuvai paskirti 10 milijonų dolerių vertės medicinos reikmenų bei kitokios humanitarinės šalpos.

Senatoriaus Daniel Moynihan (demokratas iš New Yorko) rezoliucija buvo priimta kaip pataisa įstatymo projektui, skiriančiam lėšų JAV Gynybos departamentui. Senatas priėmė ne tik pataisą, liečiančią Lietuvą, bet ir visą įstatymo projektą.

Atstovų rūmuose pasiūlytos net dvi rezoliucijos suteikti humanitarinę paramą Lietuvai. Tačiau, nė viena iš tų rezoliucijų nebuvo svarstomos Atstovų rūmų plenariniame posėdyje, o kongresmenai rugpjūčio 3 d. paskelbė darbo pertrauką, kuri tęsis iki rugsėjo 4 d. Taigi, teks laukti, kol Atstovų rūmai pasivys Senatą.

Pirmąją rezoliuciją Atstovų rūmuose pasiūlė kongresmenas Christopher Smith (respublikonas iš New Jersey). Tai liepos 12 d. rezoliucija nr. 5262, remiama 28 balsais ir labai mažai tesiskirianti nuo senatoriaus Moynihan rezoliucijos.

Šiek tiek skirtingą rezoliuciją rugpjūčio 3 d. pasiūlė kongresmenas Richard Durbin (demokratas iš Illinois) kartu su kongresmenu William Broomfield (respublikonas iš Michigan). Jų rezoliuciją nr. 5481 kol kas remia 11 kongresmenų. Moynihan ir Smith rezoliucijose kalbama apie tebevykstančią Maskvos blokadą prieš Lietuvą. Durbin-Broomfield rezoliucija, suredaguota po blokados nutraukimo, jau kalba apie blokadą būtuoju laiku. Moynihan ir Smith rezoliucijose JAV prezidentas raginamas pradėti derybas su Latvija, Estija, Lenkija ir Sovietų Sąjunga dėl humanitarinės šalpos įvežimą Lietuvon. Durbin-Broomfield rezoliucijoje šio siūlymo nėra.

Durbin-Broomfield rezoliucija siūlo, kad Kongresas paragintų kitas šalis bei šalpos organizacijas Lietuvai suteikti humanitarinę paramą. Kitose rezoliucijose tokio raginimo nėra. Be to, į humanitarinės šalpos apimtį Durbin-Broomfield rezoliucija įtraukia transporto išlaidas nevaldinių organizacijų ar pavienių asmenų dovanų pervežimui. Kitos dvi rezoliucijos tokių išlaidų padengimo nemini.

LIC

LIETUVOS SĄJŪDŽIO PAKVIETIMAS

KREIPIMASIS Į EUROPĄ

Jau pusę amžiaus Lietuva okupuota. Pusė amžiaus geografinis Europos centras atskirtas nuo tikrosios Europos.

Praeitų metų rugpjūčio 23 dieną Lietuva išėjo į Baltijos Kelią, kuris atvedė į Kovo 11 dieną. Šių metų rugpjūčio 23-ąją Lietuvą išeis į Europos Kelią, kuriame grius užtvaros, skiriančios tautas.

Visa Europa dalyvavo griaunant Berlyno sieną. Tokia pat siena trukdo ir Lietuvai išeiti į Europos kelią. Vieninteliai vartai šiame kelyje — Lazdijų muitinė — yra kontroliuojami okupacinės kariuomenės, tai vartai į mūsų bendrą ateitį. Vartai į Europą, kurioje visos tautos ir valstybės yra laisvos, tai vartai į Stalino-Hitlerio pakto pasekmių galutinį likvidavimą. Ir šie vartai turi būti atidaryti. Mes reikalaujame, kad nuo rugpjūčio 23 dienos Maskva grąžintų šių vartų raktus Lietuvai.

Mus, Lietuvos žmones, neramina tai, kad tris SSSR okupuotas Baltijos valstybes Europa tyliai palieka didžiosios politikos šešėlyje, likimo valiai, tiksliau sakant, bolševikinės imperijos gniaužtuose ir, atrodo, net nepageidauja matyti jas bendruose Europos namuose. Neramina tai, kad Estijai, Latvijai ir Lietuvai pareiškus norą stebėtojų teisėmis dalyvauti II-jame Helsinkyje, neatsirado nė vienos (iš 35) valstybės, kuri oficialiai paremtų šį pageidavimą.

Nenustojame vilties, kad Europoje atsiras pakankamai geros valios žmonių, nesutinkančių su šia didžiąja politika. Tikime, kad tokie geros valios žmonės konkrečiais darbais padės Lietuvai sugrįžti į Europą.

Rugpjūčio 23-30 d. Lietuvos Sąjūdis organizuoja „Europos savaitę Lietuvoje. Tai turi būti Europos šventė mūsų krašte.

Laukiame Jūsų atvykstant!

Lietuvos Sąjūdžio Seimo Taryba
Vilnius, 1990 liepos 24

EUROPOS KELIAS
KREIPIMASIS Į VISUS LIETUVOS ŽMONES

Artėja rugpjūčio 23-oji diena, kada buvo padarytas klastingas nuosprendis mūsų laisvei. Protestuodami prieš šį nuosprendį, pernai tą dieną pradėjome eiti Baltijos keliu. Tai sunkus kelias, todėl netoli juo ir nuėjome. Nors jau paskelbėme valstybinės nepriklausomybės tęstinumą, bet dar nekontroliuojame savo sienų, mūsų valstybėje tebėra okupacinė kariuomenė. Taigi laukia sunkūs išbandymai. Nevalia nuvargti, nevalia pasiduoti apatijai. Mums nedovanos mūsų vaikai, jei mes pradėtą darbą paliksime pusiaukelėje. Kelią turime nueiti iki galo. To kelio kontūrai jau ryškėja. Tai — EUROPOS KELIAS.

Ar mes pasirengę sugrįžti į laisvą ir demokratišką Europą, nuo kurios prieš penkiasdešimt vienerius metus mus atskyrė Stalino-Hitlerio suokalbis? Tai vienas klausimas. Ar mes esame laukiami toje Europoje, kur iš 35 valstybių šiandien neatsirado nė vienos vyriausybės, pritariančios mūsų norui dalyvauti antrajame Helsinkio pasitarime? Tai antras klausimas. Į tuos klausimus reikia nedelsiant gauti atsakymą.

Rugpjūčio 22-30 dienomis Lietuvos Sąjūdis organizuoja „Europos savaitę Lietuvoje". Viliamės, kad tai bus tikra Europos šventė mūsų krašte, žengiančiame sunkiu keliu į laisvę.

Daug kliūčių dabar reikia įveikti. Pirmoji kliūtis — Lietuvos vakarinė siena, stropiai saugoma okupacinės kariuomenės. Ji primena Berlyno sieną. Pastarąją ardė visa Europa. Kas ardys šitą sieną? Lietuvos Vyriausybė? Lietuvos žmonės? O gal vėl visa Europa?

Ar mes pasiryžę tą sieną pralaužti?!
Parodykime, kad pasiryžę!!!

Sąjūdžio Seimo Taryba reikalauja, kad nuo rugpjūčio 23-ios dienos Sovietų Sąjungos Vyriausybė grąžintų Lietuvai raktus nuo visų vartų į laisvąjį pasaulį.

Tikimės, kad šį mūsų reikalavimą parems visa Lietuva rigpjūčio 23-ąją išeidama į EUROPOS KELIĄ — į daugiatūkstantinę Lietuvos žmonių manifestaciją prie Lazdijų muitinės.

Tikimės, kad visi įsijungsime ir į „Europos savaitę Lietuvoje" renginius.

Tegul tai bus pirmieji žingsniai Europos keliu.

Lietuvos Sąjūdžio Seimo Taryba
Vilnius, 1990 liepos 31

TERORIZUOJA PRIEVOLININKUS

Sovietų kariškiai Lietuvoje pastaruoju laiku sustiprino pastangas priversti lietuvius jaunuolius atlikti karinę tarnybą sovietinėje kariuomenėje. Pagal Vakarus pasiekusias informacijas, liepos mėnesio pabaigoje, sovietai vėl pradėjo stropiau gaudyti iš karinės tarnybos pabėgusius lietuvius jaunuolius. Į dalinius jėga sugrąžinti jaunuoliai iš Kauno, Ukmergės ir kitų miestų. Sovietų kariškiam į talką ateina karo veteranai, taip pat „Jedinstvo" organizacijos rėmėjai. Sakoma, kad kariuomenės atstovai siunčia demagogiško turinio laiškus bei telegramas karinę tarnybą atlikti atsisakiusių jaunuolių tėvam. Karinių padalinių vadam išsiuntinėtos telegramos su įsakymu rinkti žinias apie iš kariuomenės pasitraukiusiųjų namus, suradę atsisakėlius, juos suimti. Įsakyme buvo pažymėta, kad žvalgybinio darbo rezultatai turi būti pranešti kariuomenės vadovybei iki rugpjūčio 2 d. Galop, iš Lietuvos gauta žinia, kad Jonavos rajone sudarytas specialus desantininkų dalinys, kuriam, kaip spėjama, bus pavesta po rugpjūčio ketvirtos dienos pradėti gaudyti sovietų kariuomenės dalinius palikusius lietuvius jaunuolius, taip pat prievolininkus, kurie neatvyko į karinius komisariatus.

Paskutiniomis iš Lietuvos Vakarus pasiekusiomis žiniomis, Sovietų Sąjungos kariškiai Lietuvoje grobia lietuvius jaunuolius pabėgusius iš sovietų karinės tarnybos ir prievolininkus, kurie atsisako tarnauti raudonojoje armijoje. Pagal turimas informacijas, jaunuolių pagrobimai įvykę Kaune, Ukmergėje ir kituose miestuose. Pagrobti jaunieji kariuomenės atsisakėliai buvę prievarta išvežti karinei tarnybai Sovietų Sąjungoje. Šie nauji sovietų kariškių prievartos veiksmai prieš lietuvius kariuomenės atsisakėlius kelia Lietuvoje rimtą susirūpinimą. Informacijos apie šiuos veiksmus jau pasiekė užsienio spaudą. Jei veiksmai pasikartos, bus vėl kreipiamasi į Tarptautinį Raudonąjį Kryžių ir tarptautines žmogaus teisių organizacijas, jas kviečiant paraginti Sovietų Sąjungos vyriausybę laikytis Ženevos konvencijos ir kitų visuotiniai pripažintų tarptautinės teisės principų, pagal kuriuos draudžiama okupantui šaukti į okupacines karines pajėgas okupuotos teritorijos civilius gyventojus. Kaip žinoma, jau šių metų kovo mėnesio pabaigoje sovietai jėga suėmė ir išvežė iš Lietuvos jaunus kareivius pabėgusius iš raudonosios armijos. Pagal turimas informacijas, balandžio-liepos mėnesiais į sovietų kariuomenę tarnybų buvo pašaukti apie 5.800 lietuvių prievolininkų, iš jų apie 40 procentų atsisakė tarnauti okupacinėje kariuomenėje.

BALTIJOS TARYBOS POSĖDŽIAI

Užsienio spauda pranešė apie Rygoje įvykusius Baltijos valstybių tarybos posėdžius ir juose priimtus dokumentus. Komentaruose pažymi, kad Pabaltijo respublikų viršūnių pasitarimai patarnavo Estijos, Latvijos ir Lietuvos tarpusavio bendradarbiavimo sustiprinimui siekiant vieno ir to paties tikslo — vieningomis pastangomis atkurti trijų Pabaltijo kraštų visišką nepriklausomybę.

Pabaltijos respublikų AT pirmininkai per pasitarimus Rygoje priėmė tris pagrindinius dokumentus. Pirmajame dokumente pareiškiama, kad trijų Baltijos šalių įgaliotieji atstovai nedalyvavo rengiant TSRS sąjunginę sutartį ir nemano, kad ateityje galėsiančios šiame procese dalyvauti. Toliau pažymima, kad bet kurios Baltijos valstybių sutartys su TSRS, jos sąjunginėmis respublikomis ir kitomis valstybėmis gali būti sudaromos tik remiantis Pabaltijo valstybių AT priimtų nepriklausomybės atkūrimo aktų nuostatomis, kad derybas su TSRS tikslingiausia vesti pagal principą „trys plius vienas", arba tuo pačiu laiku ir glaudžiai koordinuojant, o jų rezultatas turi būti politinio pobūdžio sutartys, kuriomis ateityje būtų grindžiamos tarpusavio santykių ir bendradarbiavimo sutartys pagal atskiras veiklos ir interesų sritis. Trys Pabaltijos valstybės pabrėžia, kad viena kitai neturi jokių teritorinių, turtinių ar kitų pretenzijų. Baltijos valstybės kreipiasi į kitas TSRS respublikas, prašydamos pareikšti, ar jos turi kokių teritorinių ar kitokių pretenzijų Lietuvai, Estijai ir Latvijai. Per mėnesį negavus atsakymo, bus laikoma, kad tokių pretenzijų nėra.

Antrame Baltijos Tarybos pareiškime pažymima, kad TSRS centriniai organai visokiais būdais bando kliudyti Lietuvos, Latvijos ir Estijos respublikų valstybingumo atstatymui ir destabilizuoti padėtį Baltijos regione. Baltijos Valstybių taryba tokius žingsnius vertina kaip šiurkščiausią nepriklausomų valstybių teisių pažeidimą, griežtai

(Nukelta į 4 psl.)

Derybos prasidės šį rudenį

Lietuvos derybos su Maskva turbūt prasidės tik šių metų rudenį, pasakė AT pirmininkas Vytautas Landsbergis pasikalbėjime su „Interfax" agentūra. Mūsų derybos su Maskva, pažymėjo pirmininkas, galės prasidėti tik po to, kai po vasaros pertraukos vėl susirinks AT, kuri nutraukė darbą rugsėjo 1 d. Be to, deryboms parengti įsteigta politinio, teisinio ir diplomatinio pasirengimo komisija turi sudaryti darbo grupes, kuriose dalyvaus AT ir Vyriausybės atstovai. Vytautas Landsbergis priminė, kad dar nėra sudaryta oficiali Lietuvos delegacija derybom su Sovietų Sąjunga ir pažymėjo, kad derybos prasidės tik tuomet, kai Sovietų Sąjungos delegacija bus įgaliota pasirašyti su Lietuva protokolą, apibrėžiantį derybų sąlygas ir tikslus. Lietuvos vyriausybės atstovai, tarp jų ir užsienio reikalų ministras Algirdas Saudargas, pastaruoju laiku pakartotinai pažymėjo, jog Lietuva pareikalaus, kad protokolu prieš derybas Sovietų Sąjunga pripažintų Lietuvos nepriklausomybę, tuo patvirtintų, kad derybos bus terpvalstybinės.

Lietuvos ministrė pirmininkė Kazimiera Prunskienė, po susitikimų Maskvoje su Rusijos federacijos ir Sovietų Sąjungos ministrais pirmininkais, sugrįžo atgal į Vilnių. Abiejuose pokalbiuose buvo daugiausiai svarstomi ekonominiai klausimai, bet susitikime su Ryžkovu buvo tariamasi ir dėl būsimų derybų tarp Vilniaus ir Maskvos. Ryžkovas, kuris kaip žinoma, yra sovietų delegacijos deryboms su Lietuva pirmininkas pasakė K. Prunskienei, kad nekantriai laukia lietuvių delegacijos sudarymo. Kaip pastebi apžvalgininkai, yra manančiųjų, kad Lietuvos AT per ilgai delsia lietuvių delegacijos derybom su Maskva sudarymą ir įsitikinusiųjų, kad derybos turinčios būti kuo greičiausiai pradėtos. Apžvalgininkai, betgi, reiškia nuomonę, kad Lietuvos AT teisingai ir sumaniai elgiasi pradėti derybas neskubėdama. Jos Lietuvai yra likiminiai svarbios, tad natūralu, kad rūpinamasi kuo nuodugniau ir visapusiškai pasirengti, reikiamai įsigilinti į įvairias sudėtingas problemas, kurios neišvengiamai iškils derybose su Maskva. Turi būti pramatyti lietuvių kontrapasiūlymai įvairiems sovietų reikalavimam ir pretenzijom. Nepasiruošimas bet kuriam atvejui, galėtų sukelti Lietuvai rimtų pasekmių. Svarbu nepamiršti, kad Lietuvos nebespaudžia ekonominė blokada. Lietuvos valdžia gali labiau atsidėti parengiamiems derybų darbams, kuriuos, kaip žinoma, jau atlieka specialiai sudarytos įvairių sričių specialistų komisijos. Dėl to, vargu ar galima pritarti kai kurių asmenų Lietuvoje reiškiamam nepasitenkinimui AT tariamu abejingumu dėl derybų su Maskva. Ne abejingas, o didelės atsakomybės supratimas verčia deputatus neskubėti, nepasiruošus nesėsti prie derybų stalo.

VAT.R.

LIETUVOJE

Mirė Juozas Gustaitis

Liepos 11 d. po ilgos ir sunkios ligos, eidamas 79 metus, mirė dramos aktorius ir režisierius Juozas Gustaitis.

Velionis, 1932 m. baigęs Kauno valstybinio teatro vaidybos studiją, dirbo Kauno, vėliau Vilniaus dramos teatrų aktoriumi, nuo 1945 m. — režisieriumi. 1946-1949 m. buvo Klaipėdos muzikinio teatro vyriausiuoju režisieriumi. 1952-1962 m. — Akademinio operos ir baleto teatro vyr. režisieriumi. 1962-1985 m. dirbo Lietuvos konservatorijoje.

Juozas Gustaitis, dirbdamas visuose kultūrinio gyvenimo baruose, rūpinosi lietuviškos dramaturgijos ugdymu, buvo talentingas menininkas.

Karaliaus Mindaugo atminimui

Vilniaus rajono Medininkų apylinkėje, vienos aukščiausių Lietuvos kalvų — Juozapinės kalno — pakraštyje, pastatytas paminklinis akmuo Lietuvos karaliaus Mindaugo atminimui.

Mindaugas buvo pirmuoju besikuriančios Lietuvos valstybės valdovu. 1253 metų liepos mėnesį Mindaugas buvo vainikuotas karaliumi. Liepos 8 d. Medininkų bažnyčioje buvo atlaikytos Mišios už Lietuvą, o prie Juozapinės kalno įvykis įamžintas paminkliniu akmeniu, kuriame iškalta Mindaugo karūnavimo data ir jo karūnos ženklas.

Pagerbtas Petras Vaičiūnas

Liepos 11 dieną sukako 100 metų kai gimė žymus lietuvių dramaturgas, poetas ir teatro veikėjas Petras Vaičiūnas. Minėjimas surengtas rašytojo gimtajame kaime, Piliakalnyje, Jonavos rajone. Panoterių vidurinei mokyklai suteiktas Petro Vaičiūno vardas. Jonavoje atidengtas P. Vaičiūno paminklinis biustas, kurį sukūrė skulptorius V. Vildžiūnas.

Lazdijų pasienio punktas

Atšaukus Lietuvos blokadą, nuo liepos 21 dienos pradėjo veikti pasienio punktas ties Lazdijais. Nuo tos dienos pradėta aptarnauti Lietuvos, Sov. Sąjungos ir Lenkijos piliečiai, vykstantys asmeniniais tikslais į bet kurią šalį.

Religijų patarėjas

Lietuvos vyriausybė paskyrė Rimgaudą Bubelį Lietuvos Respublikos vyriausybės patarėju religijų klausimais.

Vizos į Lietuvą

Lietuvos užsienio reikalų ministerija pranešė, kad pasibaigus Lietuvos blokadai, nuo š.m. liepos 6 d. TSRS URM konsulinė valdyba išsiuntė savo konsulinėms tarnyboms aplinkraštį, kuriame nurodoma, jog apribojimai įvažiuoti į Lietuvą yra panaikinami tam laikotarpiui, per kurį vyks derybos tarp TSRS ir Lietuvos Respublikos. Vizos į Lietuvą dabar išduodamos bendra tvarka.

Atstovas Estijoje

Lietuvos vyriausybė paskyrė Sigitą Kudarauską Lietuvos Respublikos vyriausybės nuolatiniu atstovu Estijos Respublikoje. Estija jau nuo seniau turi savo atstovą Vilniuje.

Grąžinami kulto įstaigoms priklausę pastatai

Kaišiadorių vyskupijos kurijai grąžinta sanatorija „Tulpė", esanti Birštono kurorte, po karo nacionalizuota kaip ir kiti kulto organizacijoms priklausę pastatai. Bažnyčioms numatoma grąžinti daugiau kaip 220 įvairių pastatų: klebonijų, špitolių bei ūkinių.

Klaipėdos evangelikams anksčiau priklausiusi Jono bažnyčia karo metais buvo sugriauta. Dabar jiems grąžintas tik ant Jono kalnelio stovintis buvusios parapijos pastatas, kuriame evang. vyskupas Jonas Kalvanas atlaikė pamaldas.

Aviacijos technikos muziejus

Į buvusio Kauno aerouosto patalpas Aleksote persikraustė Aviacijos technikos muziejus.

Nežinia ar bent kiek prigijo naujasis etiketas, ar kaltas bus Lietuvos karininkų punktualumas, tačiau slaptame majoro B. Brazio , III (Šiaulių) grupės vado raporte Karo aviacijos viršininkui skaitome: „Pranešu Draugui, kad šiandien X.4 apie 12.00 val. mane iškvietė į „BBC" štabą pulkininkas Petrov „komandir aviacionogo soedinenija" ir įsakė visiškai paliuosuoti (iškraustyti) 3-čios ir 4-tos eskadrilių angarus. Pagal susitarimą kraustymas bus pradėtas X.5 9.00 val., lėktuvai bus pastatyti lauke".

Nuo rugpjūčio 7d. įsakymo tvarka buvo įvestas rusų kalbos mokymas „silpnai mokantiems karininkams, puskarininkiams ir civiliams tarnautojams. Kiekviena besimokanti grupė kalbai mokytis renkasi 3 kartus per savaitę..."

A. Navaitis: „1940 m. rugpjūčio 30 d. LTSR liaudies komisarų tarybos pirmininkas pasirašė Lietuvos kariuomenės laidojimo aktą. Tą dieną Lietuvos kariuomenė buvo perorganizuota į Raudonosios Armijos 29 Šaulių teritorinį korpusą".

Tolygi nuosprendžiui reforma neaplenkė ir aviacijos. 1940 m. rugsėjo 7d. įsakymo karo aviacijai Nr. 9 pirmasis paragrafas skelbė: „29 ŠT Korpuso Vado įsakymu ir karo aviacijos formuojama 29 ST korpuso aviacijos eskadrilė, pagal Raudonosios Armijos atskiros korpuso eskadrilės taikos meto etatus Nr. 2

LIETUVOS KARO AVIACIJOS LIKVIDACIJA

Rašo
Edmundas Ganusauskas

II

varijantą „A". Šiandien nelabai aišku, kas tai variantas „A", tačiau eskadrilė buvo suformuota, o dislokuoti ją kažkodėl nutarta lauko aerodrome, prie Ukmergės. Tautinės, kaip ją vadino, eskadrilės vadu buvo paskirtas majoras J. Kovas, pavaduotoju — leitenantas Jarčiuk, o komisaru tapo taip pat sovietų kariškis, pavarde Zaika. Lietuvos aviacija tuo metu jau buvo gerokai apvalyta nuo liaudies priešo." Kaip buvo parenkami lakūnai į vadinamąją tautinę eskadrilę? A. Kostkus mano, jog daugiausia žiūrėta į socialinę kilmę — komisarams, matyt, išties buvo sunku rasti kitokių patikimumo garantijų. Šiaip ar taip, Pabaltijo ypatingosios karinės apygardos vado 1940 m. spalio 4d. įsakymu Nr. 079 į eskadrilę paskirti 54 Lietuvos karininkai. Suprantama, ne vien lakūnai.

Eskadrilei atiteko apie 20 lėktuvų. Buvusiųjų lakūnų nuomonės sutampa tik dėl A. Gustaičio ANBO 41. Šie lėktuvai Ukmergėje buvo devyni ir atskraidino juos, tiesa, kažkodėl per Kauną iš Šiaulių. Atrodo, veteranai nesiginčija ir dėl lėktuvo Gloster Gladiator — jis buvęs vienas. Kokie dar aparatai? Keletas kitokių A. Gustaičio lėktuvų, bene trys Bucker Bu-133.

Iki sovietinės invazijos Lietuvos aviacija, paskirstyta į tris aviacijos grupes bei aštuonias eskadriles, buvo išdėstyta Kaune, Šiauliuose ir Panevėžyje. Be šių aerodromų lakūnai treniruodavosi Palangoje — virš jūros šaudydavo į kito lėktuvo velkamus taikinius. Gaižiūnuose koreguodavo artilerijos veiksmus ir mokydavosi bombarduoti.

Pagal žiniaraštį „po sostojaniju na 1 avgusta 1940 g." naujieji šeimininkai Lietuvoje rado 117 karo aviacijos lėktuvų, 53 — A. Gustaitis konstruktavo, 64 — įsigyti užsieniuose. Antai 1936 m. Lietuva iš Prancūzijos pirko keturiolika naikintuvų Dewoitine D-501, kurių kiekvienas kainavo per 120 tūkst. litų. 1939-aisiais Anglijoje įsigyta keturiolika naikintuvų Gloster Gladiator. 1940 m. karo aviacija turėjo šešis vokiškus lėktuvus Bucker Bu 123, du angliškus De Haviland DH. 89M, keturiolika itališkų lengvųjų bombonešių Ansaldo A-120. Iš lietuviškų konstrukcijų okupantams atiteko dvidešimt A. Gustaičio ANBO 41, dvylika ANBO IV, dešimt ANBO 51, penki ANBO III bei kitų tipų lėktuvai.

Vis dėlto liūdniausias mintis žadina 1940 m. birželio 15 d. sudarytas Lietuvos karo aviacijos skraidančio personalo sąrašas. Jame — 222 karo lakūnų bei oro žvalgų pavardės. Bandai suvokti nutolusią realybę ir apima keistas panašumo, o gal vienovės nuojauta — žmones ir lėktuvus ištiko tokia pat lemtis.

„Einant š.m. spalio 23 d. 8-tai Mišriai Aviacijos Divizijai slaptu įsakymu Nr. 033 ir gautais iš Krašto Apsaugos Ministerijos Vyr. Likvidacijinės Komisijos Pirmininko ir 29 Šaulių Teritorinio Korpuso Vado nurodymais žodžiu, Karo Aviacija išformuojama" (cituojamų raštų kalba netaisyta — E.G.).

Tokia 1940 m. spalio 24 d. įsakymo karo aviacijai Nr. 18 pradžia. Kanceliarinis stilius, būdingi žinybai kampuoti žodžiai. Tūkstančiais panašių aktų susegta karo aviacijos bylose.Jeigu ne turinys. Jeigu pro griozdiškus daiktavardžius neprasismelktų tragiška įvykių esmė. Likviduojama tai, ką dvidešimt metų kūrė šviesiausi aviacijos vyrai. Griaunama kone jų pačių rankomis. Įsakymas šiaip ar taip pasirašytas Karo aviacijos viršininko, brigados generolo A. Gustaičio. Tiesa, šalia — l.e. politinio vadovo pareigas Z. Bogino parašas.

Priede prie slapto raporto Nr. 569 pateiktas sąrašas „Karo aviacijos karininkų, paliktų likvidacijai". Ne, tai tik žodžių žaismas, nors jis, sakytum, pranašiškas — žodis „likvidacija" kai kuriuos iš penkiasdešimties į sąrašą įtrauktų karininkų palies teisiogine prasme. Tačiau vėliau, o kol kas turėta galvoje Lietuvos aviacijos likvidavimas.

Beje, Lietuvos aviacijos valdose okupantai „apsižvalgė" dar vidurvasarį. Archyve liko „vedomost naličija imuščestva". Taigi 117 lėktuvų, 822.5 tūkst. kg. benzino, apie 34 t. tepalo, aviacijos dirbtuvės Aukštojoje Fredoje, Zokniuose, Pajuostėje, 50 atsarginių radijo stočių lėktuvams, 21 komplektas antžeminės radijo įrangos, pervežamos dirbtuvės, devyni angarai techninei lėktuvų priežiūrai, 40 automašinų, 13203 įvairiausių žemėlapių lapai, 10600 atsarginių dalių motorams, 56 lėktuvų motorai, tarp jų ir didelius pinigus kainavę firmų „Bristol", „Hispano Suiza", „Simens Bramo" gaminiai. Brangiai mokėta už lėktuvų fotoaparatus, fotokulkosvaidžius bei antžeminę fotojrangą — tokių komplektų žiniaraštyje užfiksuota 90.

1940 metais galiojo 32 Lietuvos karo aviacijos kontraktai su įvairiausiomis pasaulio firmomis. Šiuo klausimu brigados generolas A. Gustaitis rašė 29-ojo Šaulių teritorinio korpuso štabo viršininkui: „Prašau tarpininkauti gauti nurodymą dėl tolimesnio užsakymų likimo, būtent kam ir kokia tvarka vykdytinos nebaigtos užsakymų bylos..." Generolas, kaip atrodo, vylėsi dar gyvenąs civilizuotame krašte, tikėjosi gan padorių sprendimų...

Kone prisaikdinti gerbti ir mylėti „išvaduotojus" karininkai, sprendžiant net ir pagal raštiškus pareiškimus, abejojo geromis svečių intencijomis. Antai apie „Raudonosios armijos komisijos įvykdytą ginklavimo turto patikrinimą". Karo aviacijos ginklų technikas kapitonas V. Sakalas 1940 m. rugsėjo 13 d. rašo Technikos dalies vedėjui: „(...) šios komisijos pirmininkas kapitonas Lebedevas pirmame susirinkime viešai buvo pranešęs, kad šioji komisija turtą tik tikrins ir kad neteisingi yra gandai, jog turtas dabar būtų perduodamas. Jis prašė viską sąžiningai tikrinti ir nieko nebandyti nusukti bei nuslėpti". Deja netrukus paaiškėjo, jog kur kas daugiau pagrindo būta abejoti pačių „revizorių" sąžiningumu. „Rodos, kad antradienį (40.X.10) apie 16 val. atėjo pas mane į technikos dalį karo technikas Kupcov su savo padėjėju ir atnešė jų sudarytas žinias, kurias prašė mane pasirašyti... Aš paabejojau žiniose parašytų skaičių tikrumu, ką ir pasakiau k. techn. Kupcovui. Pradėjus žinias tikrinti pastebėjau, kad žiniose pabūklų, kulkosvaidžių, pistoletų ir kito turto skaičiai yra klaidingi, pavyzdžiui, ... lėktuvų kulkosvaidžių „Browning" 7.29 (piloto) parašyta 49, turi būti 63; lėkt. kulkosvaidžių „Browning" 7.92 (žvalgo) parašyta 14, turi būti 160; raketsvaidžių buvo parašyta 8, o turi būti 20..."

Svečių manieros mūsiškiams, kaip matyti, dažnai buvo netikėtos. 5-os eskadrilės leitenantas J. Karosas 1940 m. rugpjūčio 7 d. rašė karo aviacijos viršininkui:

„Pranešu Tamstai, kad š.m. rugpjūčio 2 d. atvyko į Palangos aerodromą SSSR kariuomenės dalinys (koks, nesužinojau), kurio viršininkas vyr. Ltn. Sofjulinas ir kapitonas (pavardės nesužinojau) pareikalavo jiems atleisti didesnio gyvenamo trobesio patalpas ir atiduoti visus turimus atliekamos dangos reikmenis. Pasakius, kad be savo viršininkų žinios ar įsakymo aš negaliu tai padaryti, jie sakė gavę įsakymą perimti ir patys surašys perėmimo aktą. Tokiu būdu jie rugpjūčio 2 d. ir 3 d. paėmė patalpas su inventoriumi ir danga.

(Bus daugiau)

(Pespausdinta iš „Lietuvos ryto" Nr 80-81, 1990.IV.24.).

SUTARTIS SU GRUZIJA

Spaudos agentūros praneša, kad Gruzijos ekonominio atkūrimo susivienijimas ir Lietuvos pramoninkų sąjunga liepos 18 d. pasirašė susitarimą dėl savitarpio bendradarbiavimo. Remiantis pasirašytuoju susitarimu bus plečiami tiesioginiai ryšiai tarp Lietuvos ir Gruzijos pramonės įmonių. Spaudos agentūros atkreipia dėmesį, kad Lietuva yra pirmoji šalis užmezgianti glaudžius tiesioginius ryšius su Gruzijos susivienijimu ekonomikai atkurti. Artimiausiu laiku įvyks pirmasis Lietuvos ir Gruzijos pramonės įmonių atstovų darbo susitikimas.

UKRAINIEČIAI KARO TARNYBĄ ATLIKS UKRAINOJE

Ukrainos Aukščiausioji Taryba priėmė įstatymą, kuriuo visi respublikos milicininkai ir kariai yra atšaukiami iš sovietų vidaus reikalų ministerijai pavaldžių specialių saugumo dalinių. Šie daliniai paprastai panaudojami riaušėm malšinti, palaiko viešąją tvarką konfliktinėse srityse. Ukrainos AT taip pat principiniai nusprendė, kad ukrainiečiai prievolininkai turės atlikti karinę tarnybą respublikos teritorijos ribose. Po Rusijos federacijos, Ukraina, kaip žinoma, savo teritorijos plotu ir gyventojų skaičiumi yra antra didžiausioji Sovietų Sąjungos respublika.

VAT.R.

PASAULINĖ SKAUTŲ KONFERENCIJA

Nuo liepos 23 d. Paryžiuje vyko 32-ji pasaulinė skautų konferencija, kurioje dalyvavo apie tūkstantis delegatų iš 110-ties kraštų. Konferencijai buvo parinkta aktuali tema: Skautų sąjūdžio atgimimas Centro ir Rytų Europoje. Visame pasaulyje dabar yra apie 16 milijonų skautų, tai yra dvigubai daugiau negu prieš dvidešimt metų. Skautų sąjūdžiai veikia šimtas dvidešimt viename krašte. Pažymėtina, kad skautų sąjūdis neseniai atsikūrė taip pat ir Lietuvoje, kur sėkmingai plečia savo veiklą. Į pasaulinę skautų organizaciją dabar įsijungė Vengrijos ir Čekoslovakijos skautų sąjūdžiai. Skautus 1907 m. įkūrė anglų generolas Baden Powelis. Lietuvoje skautai įsikūrė prieš pirmąjį pasaulinį karą. Pirmąjį lietuvių skautų vienetą suorganizavo Petras Jurgėla-Jurgelevičius. Lietuvių skautų sąjungos tikslas, kaip pažymima jos įstatuose, pagal skautybės sistemą auklėti lietuvių jaunimą religingais, dorais, kilnios dvasios, tvirto būdo, sveikais žmonėmis, sąmoningais lietuviais ir naudingais savojo krašto piliečiais.

VAT.R.

DERYBOS SU RUSIJA

Lietuvos AT pirmininkas Vytautas Landsbergis per radiją pasakytoje kalboje patvirtino, kad artimiausiu laiku Lietuva pradės derybas su Rusijos federacija dėl tarpusavio ryšių ir bendradarbiavimo sutarties pasirašymo. Vytautas Landsbergis pasakė, kad derybos su Rusijos federacija Lietuvai yra nemažiau svarbios už derybas su Sovietų Sąjungą, kurioms dabar taip pat ruošiamasi. Numatoma, kad Lietuva sudarys sutartį ir su Moldavijos respublika.

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

LAIŠKAS IŠ KAIMO

Įdomu buvo skaityti H. Gaspero laišką („E.L" Nr. 27), kuriame jis rašo pagalbos mūsų tautai klausimu. Tas reikalas ir man sukėlė susirūpinimą ir todėl birželio 6 d. pasiunčiau DBLS-gos pirmininkui ilgoką laišką siūlydamas racionalizuoti šiame krašte aukų rinkimą. Pavyzdžiui, per Sekmines Sodyboje manęs paprašė aukoti Lietuvos Raudonajam Kryžiui, Pagalbos Lietuvai Fondui, Lietuvos Bažnyčiai ir Lietuvos vaikams. Tai jau keturi fondai. Mūsų spaudoje prašo aukoti Tautos Fondui, Lietuvos Sąjūdžio Fondui, skautams, o M. Bajorinas „Lietuvių-lenkų Draugijos vardu ragina Lietuvos vyriausybei siųsti aukas per Švediją. J. Domeika iš Nottinghamo tai jau padarė ir pasiuntė 1000.00 sv. į Švediją. Taip pat neseniai „Europos Lietuvyje" pranešė, kad Lietuvos Ministrų Taryba įsteigė „Lietuvos Nepriklausomybės Fondą". Tad rinkitės!...

„Europos Lietuvio" 26 numeryje buvo atspausdintas DBLS-gos CV nario Algio Kuliuko straipsnis „Lietuvos šalpos fondų apžvalga", kurioje jis teisingai sako, kad „kuo daugiau tų fondų, tuo daugiau abejonių" kam aukoti, todėl jis pasirinkimui sumini keturis fondus. Tačiau abejoju ar ir tas petenkins esamus ir būsimus aukotojus?

A. Kuliuko straipsnyje buvo įdomu skaityti, kad greta CV yra sudaryta politinio darbo komisija, į kurią yra įtraukti keli mūsų jaunesnės generacijos tautiečiai. Sprendžiant iš A. Kuliuko aprašymo ši komisija aktyviai pasirodė Premjerės K. Prunskienės atvykimo proga ir kitais atvejais. Reikia tikėtis, kad pagaliau mūsų jaunesnioji karta įsitraukusi į lietuvišką veiklą atneš naujų idėjų ir suras naujų būdų, kad šio krašto lietuvių veikla pagyvėtų ir padėtų mūsų broliams Lietuvoje atgauti politinę ir ekonominę laisvę.

Grįžtant prie aukų rinkimo, reikia tikėtis, kad nauja politinio darbo komisija suras būdų, kad legaliai būtų pritraukiama britų visuomenė aukoti lietuviškiems reikalams. Tai, mano muomone, greičiausiai būtų galima padaryti per Lietuvos Raudonąjį Kryžių, jam atsiskyrus nuo SSSR. Kiek tai liečia iki šiol surinktų aukų rezultatus, turint galvoje palyginamai neturtingą mūsų koloniją šiame krašte, didesnių sumų nebuvo galima tikėtis. Pagal iki šiol paskelbtus davinius Raudonajam Kryžiui surinkta 4838 sv. („E.L." Nr. 27), Pagalbos Lietuvai Fondui — 7565 sv. („E.L. Nr. 29-30), Aukų vaikams — 2091 sv. („E.L." Nr. 26). Atrodo, kad panaikinus Lietuvoje blokadą, turės sumažėti aukų įplaukos.

Aš sutinku su A. Kuliuku, kad mums yra reikalingi šalpos ir politiniai fondai. Manau, kad šiame krašte pakaktų dviejų fondų: Lietuvos Raudonojo Kryžiaus ir Pagalbos Lietuvai Fondo. Kiek tai liečia Tautinės Paramos Fondą, jis, man atrodo, atgyveno savo paskirtį ir todėl reikėtų jį sujungti su Pagalbos Lietuvai Fondu. Kai turėsime daugiau informacijų, labai savarbus bus Lietuvos Nepriklausomybės Fondas.

Kada mes 1948 m. kūrėme DBLS-gą ir vėliau pirkome namus, visi tikėjome, kad laikui atėjus šios įstaigos turės pasitarnauti mūsų tautai atgauti Nepriklausomybę. Dabar jau mūsų tauta stovi ant Nepriklausomybės slenksčio Lietuvių Namai Londone dabar pasidarė savotiška Lietuvos Pasiuntinybe, į kurią visokiais reikalais kreipiasi čia atvykę ne tik Lietuvos vyriausybės atstovai, bet ir kiti lietuviai į šį kraštą atvykę užmegzti ekonominius ar kultūrinius santykius. Visiems reikia finansiniai padėti ir įvairiais būdais patarnauti. Tam viskam reikalinga lėšų. Iki šiol surinkti pinigai vis didėjančių išlaidų nepadengs. Todėl reikia ieškoti kitų kelių kaip padidinti tuos kovos už Lietuvą fondus.

Man patiko J. Kičo laiškas („E.L" Nr. 16), kuriame jis sako „kad atėjo laikas parduoti mielą Sodybą, o gautuosius pinigus investuoti į Norvegų Banką... Pirmieji milijonai Lietuvai reikalingi dabar". Nepriklausomai Lietuvai reikės daug žaliavų, degalų ir kitų prekių, kad atstačius sugriautą kraštą. O už tas prekes reikės mokėti tvirta valiuta. Tad pradžiai po pasaulį įsimėtę lietuviai turės savo tautai finansiniai padėti. Aš jau ne kartą esu rašęs, kad Sodyba nėra ūkiškai tvarkoma ir dabar mums, šio krašto lietuviams, duoda mažai naudos. Gyvenu netoli nuo Sodybos ir retkarčiais ten nuvažiuoju. Labai retai kada, išskyrus 9 pensininkų, ten randu lietuvių. Baras visada apytuštis, o restorane, kartais, mes tik du su žmona pietaujame. O dabar vidurvasaryje (liepos 22 d.) girdėjau, kad dar yra tuščių kambarių, o restorane pietavome vos 18 žmonių, įskaitant mažus vaikus. Stebėjomės, kodėl tiek mažai žmonių naudojasi restoranu ir baru, kai lauke suskaičiau daugiau nei 50 automobilių. Darže kažkas prisodino salotų ir kitokių daržovių, bet jos nenaudojamos peraugo, mat, nusipirkti daug lengviau... Tad kaip ta Sodyba bus pelninga, jeigu taip neūkiškai yra tvarkoma. Sodyboje kalbama, kad vėl 10000.00 sv. paskola yra ar bus užtraukta. Mane taip pat labai nustebino, kad Sodyboje yra ruošiama antroji šaudykla. Kas gi davė tam leidimą? Jeigu Sodybą teks parduoti, tai antros šaudyklos būvimas sumažins Sodybos vertę dešimtimis tūkstančių. Atrodo, kad pas mus visur trūksta ūkiškai galvojančių asmenų, todėl kiekvienais metais turime tokius apverktinus balansus. Gal čia ir tiktų tas lotyniškos išminties pasakymas „quo vadis" mūsų vadovybe?

P.B. Varkala

REIKALINGAS ŽODYNĖLIS

Kalbant apie „Anapus horizonto", aborodžinai ir imiai lietuviškai rašomi aborigenai ir emu (žr. Tarptautinių žodžių žodynas. Vyriausioji enciklopedijų redakcija, Vilnius, 1985, p. 8 ir 138). Lietuviškai-australiškų makaronizmų niekas, be Australijoj gyvenančių, nesupranta, jų paaiškinimui žodynėlis buvo reikalingas.

Gintautas Vežys, JAV

ERŠKĖČIŲ PAUKŠTIS

Yra legenda apie paukštį, kuris savo gyvenime gieda tik vieną kartą, tačiau jo giesmė yra gražiausia už bet kokio kito. Apleisdęs savo lizdą, jis nenuilstamai ilgai ieškojo erškėčių medžio, kol jį surado. Nutūpęs ir pradėjęs savo giesmę ant šakos, jis ją lenkia žemyn, siekdamas didžiausio ir aštriausio dyglio, kuris perveria jo kūnelį. Ir mirdamas jis dar kartą pasikelia aukščiau mirties kančios: jo giesmė skamba didingiau už vyturėlio džiaugsmą ar lakštingalos fleitą. Neapsakomai gražią giesmę jis apmoka savo gyvybe. Tačiau visas pasaulis sustoja jos klausytis, o Dievas danguje šypsosi, kadangi gėrį galima atsiekti tik didele auka (įžanga Collen Mc Cullough romano „The Thorn birds" — laisvas vertimas — K.B.)

Ir vėl Vakarų Vokietijos televizija milijonus žmonių išlaikė prie „Erškėčių paukščio" filmo, kuris buvo rodomas prieš penketą ar šešetą metų. Tai kunigo (vėliau vyskupo ir kardinolo) Rapolo de Briscassart (akt. Ričardas Chamberlain) ir kaimo mergaitės Maggie Cleary (Rachel Ward) meilės drama. Taip pat jų sūnaus, pasukusio dvasiškio keliu, tragiškas likimas.

Šiame romane autorė iškėlė du aspektus — celibato ir kardinolo dvasiškio garbės troškimą. Labai teisingai sakoma, kad garbės troškimas yra baisi jėga, veikianti mumyse ir prieš mus. Panašiai buvo ir su kardinolu Rapolu de Briscassart, kovojusiu su meile ir garbės troškimu.

Tikiu, kad daugelis romaną skaitė, o gal ir matė filmą, tad plačiau ties turiniu nesustosiu pažymėdamas, kad romanas ir filmas tuo pačiu, labai užgauna Kristaus vynuogyne dirbančią dvasiškiją, dvasininkiją.

Islamo pasaulis, jo tikėjimo pažeminimą nubaudė rašytoją mirties bausme. Katalikai tyli, redakcijų laiškuose nematant nei vieno laiškelio — protesto. Nesistebiu, kadangi šiandieninėje Vokietijoje reguliariai sekmadienio mišias išklauso tik 20 — 25 procentai katalikų. Žymiai mažesnis nuošimtis Prancūzijoje. Kur surasti kataliką? Plati tema. Gal į tai gali atsakyti dvasiškiai.

Kazys Baronas

NAUJAS „EL" REDAKCIJOS IR LIETUVIŲ NAMŲ TEL. NR. 071-727 2470

ŽMONĖS IR ĮVYKIAI

LSS Europos Rajono 41-sios tradicinės skautų vasaros stovyklos vadas v.s. S.B. Vaitkevičius (kairėje) įteikia dovanėlę viešniai iš Lietuvos LSS Seserijos Vyriausiai Skautininkei v.s. Alinai Dvoreckienei. Fone matosi Vasario 16 gimnazijos (Vokietijoje) skautų „Aušros" Tunto vadas s. Petras Veršelis.

Skaučių įžodis — priesaika vėliavai.

Dalis LSS Europos Rajono skautų vadų Sodyboje, 41-sios vasaros stovykloje. Iš kairės: **v.s J. Alkis, v.s. J. Maslauskas ir v.s. V. O'Brien. Už jų matosi kun. dr. J. Sakevičius MIC ir Z. Juras.**

Visos nuotraukos: *ELR*

NEKROLOGAS
A.A. DR. J. MOCKUS

Birželio 8 d. Majorkoje, Ispanijoje, kur jis buvo nuvykęs atostogų, nuo širdies smūgio mirė kilnus ir visų gerbiamas bei mylimas lietuvis dr. Jonas Mockus.

Jis gimė 1907 m. spalio 24 d., Pakorbudžių kaime, Sintautų valščiuje. Augo 5 vaikų šeimoje. Jį skaityti ir rašyti išmokė sesuo Pranė Šližienė, vėliau ištremta ir mirusi prie Irkucko. Pradžios mokyklą telankė vienus metus. Po to mokėsi Šakių ir Vilkaviškio Žiburio gimnazijose. Ją baigus tėvas panoro, kad Jonas mokytųsi kunigu, bet jis nesutiko ir 1927 m. rudenį įstojo į Kauno Vytauto Didžiojo universitetą, kurio medicinos fakultetą baigė 1932 m. vasarą. 1934 m. pavasarį tapo universiteto vaikų klinikos jaunesniuoju asistentu, kuriuo išbuvo ligi 1936 m. vasaros. Išvykęs į Klaipėdą vedė Raudonojo Keyžiaus vaikų skyrių ligi Hitlerio okupacijos. Po to trumpai buvo Alytaus vidaus užkrečiamųjų ligų skyriaus vedėjas. 1941 metų pradžioje išvyko į Vokietiją ir Schwerine, Macklenburge sulaukė karo pabaigos.

1947 m. birželio 21 d. dr. Jonas Mockus išlipo Hull uoste, Anglijoje. Gavęs šio krašto gydytojo teises ilgiausiai praktikavosi Derbyje, kur 1979 metais pasitraukė į pensiją. Gražiai įsikūrę, su žmona Magdalena, gyveno Derbyje. Išaugino dukrą Danutę.

Derby lietuviams buvo patogu ir miela savo tarpe turėti tautietį, talentingą ir aukšto lygio daktarą. Jis dalyvavo lietuviškame gyvenime. Būdamas DBLS Derby skyriaus nariu, jautrus buvo lietuviškai veiklai ir stambiomis sumomis rėmė daugelį lietuviškų organizacijų: Tautos Fondą, LSS sąjūdį, skaitė visą lietuvišką spaudą ir visiems padėjo nesveikatos atveju. Daktaro Jono ir Magdalenos namai buvo visuomet visiems atviri, nuoširdūs ir vaišingi. Buvo religingi ir atvykdami į bažnyčią ir kitus tautiečius atveždavo. Numirusius tautiečius palydėdavo amžinybėn ir užprašydavo už jų sielas Mišias. Kiekvienais metais jis lankydavosi minėjimuose ir prisimindavo kovose žuvusius lietuvius karius.

Liepos 24 d., Šv. Marijos bažnyčioje, Bridge Gate, Derby, kun. dr. S. Matulis MIC, anglų kunigui asistuojant, už dr. Joną Mockų atnašavo šv. Mišias, kuriose dalyvavo Derby, apylinkių ir iš tolimesnių vietovių atvykę lietuviai, latvių, ukrainiečių atstovai bei anglai. Pilnutėlė bažnyčia liudijo, kaip labai dr. J. Mockus visų buvo gerbiamas ir mylimas.

Kunigas dr. S. Matulis kapinėse su mirusiuoju atsisveikino visų organizacijų vardu ir pareiškė užuojautą žmonai, dukrai, anūkui ir artimiesiems. Buvo sugiedota „Marija, Marija".

A.A. dr. Jono Mockaus kapą puošė gėlės ir vainikai. Velionio žmonos pageidavimu, surinkta 192.00 sv. suma buvo perduota British-Lithuanian Relief Fund for Children in Lithuania.

Po laidotuvių visi buvo pakviesti į Ukrainiečių klubą arbatėlei. Susirinkusieji našlei Magdalenai, dukrai Danutei bei artimiesiems pareiškė užuojautą.

Tegu Tau, Daktare, būva lengva svetima Anglijos žemelė, toli nuo brangios Tėvynės Lietuvos, o Tavo sielai Viešpats tesuteikia amžiną priglobstį. Lieki gyvas mūsų širdyse.

J. Maslauskas

KARDINOLAS GULBINOVIČIUS LANKĖSI LIETUVOJE

Nuo liepos 26 d. Lietuvoje lankėsi Wroclawo arkivyskupas metropolitas kardinolas Gulbinovičius. Prie Lietuvos-Lenkijos sienos svečią pasitiko šv. Teresės bažnyčios Vilniuje klebonas prelatas Algirdas Gutauskas. Liepos 27 d. kardinolas Gulbinovičius aplankė Vilniaus arkivyskupą Julijoną Steponavičių. Nuoširdžiame pokalbyje jie apsvarstė dabar Bažnyčiai iškylančius uždavinius, lietuvių ir lenkų katalikų santykius. Liepos 28-ją kardinolas Gulbinovičius aukojo Mišias Aušros Vartų šventovėje, dalyvaujant apie šimtui dvidešimt lenkų maldininkų, kurie pėščiomis iš Liublino atkeliavo į Lietuvą. Liepos 29 d. Wroclawo kardinolas numato pašventinti savo gimtinėje, Priščiūnų kaime, netoli Buivydžių, restauruotą koplyčią, kurioje buvo pakrikštytas.

VAT.R.

Vasaros Stovykla Sodyboje

Šiais metais LSS Europos Rajono skautai ir skautės susirinko 41-ajai „Tėvynės atgimimo" vardo skautų vasaros stovyklai. Ji vyko nuo liepos 28 d., iki rugpjūčio 4 d. gražioje lietuvių Sodyboje, skautų kalnelyje. Stovyklavo 75 sesės ir broliai, įskaitant instruktorius ir jaunesniųjų tėvelius.

Iš anksto atvažiavę stovyklos virėjai skautininkai Irena ir Algis Gerdžiūnai sutvarkė ir paruošė virtuvę, o arčiau gyvenantieji skautininkai V. O'Brien ir Vl. Gedmintas su skautais vyčiais paruošė stovyklavietes, pastatė palapines.

Šeštadienį suvažiavę skautai ir radę įrengtas palapines galutinai išpuošė, pagražino stovyklavietę, vėliavų aikštę ir skautų stalą. Susitiko su senais draugais ir susipažino su naujais, atvykusiais net iš tolimosios Brazilijos, JAV, Australijos, Vokietijos ir Škotijos.

Vėliavų aikštelėje iškilo vėliavos, o vakare prie jų rinkosi visi skautai stovyklos atidarymui. Stovyklos viršininkas, LSS Europos Rajono Vadas v.s. S.B. Vaitkevičius pasveikino suvažiavusius, palinkėjo susiklausymo, vienybės skautiškuose darbuose, įsigyti daugiau skautiško patyrimo bei daugiau žinių apie Tėvynę Lietuvą.

Stovyklautojus taip pat pasveikino svečias LNB-vės direktorius K. Tamošiūnas, s. E. Šova, s. V. Gasperienė — Vadeivė ir v.s. J. Maslauskas — Vadeiva.

Suskambėjus „Marija, Marija", ir Himnui buvo nuleidžiamos vėliavos. Sesės ir broliai skirstėsi į pastovykles pasiruošti pirmajam laužui.

Stovykla buvo padalinta į tris pastovykles: sesių — „Tėviškės aidų" su vadove s. V. Gasperiene; brolių — „Laisvės takas" su sk.v.kand. O. Rutkausku ir prit.sk. P. Puodžiūnu ir liepsnelių su giliukais — „Ateitis II" su vadove v.sk. Y. Julius-Jotautaite ir v.sk. R. Gasperaite.

Pirmąjį laužą uždegė K. Tamošiūnas, jam suliepsnojus jaunesnieji bėrė pereitų metų pelenus, sujungdami laužų simbolinę grandinę. Dainos, šūkiai pabudino tyloj paskendusį šilą. Laužas užbaigiamas „Ateina naktis", o po to visi skubėjo nakties poilsiui. Laužui pasibaigus sužinojome, kad į Londoną atvyko laukiamos viešnios iš Lietuvos: LSS Seserijos Vyriausia Skautininkė v.s. Alina Dvoreckienė, S. Jūratė Beseckaitė ir vyr.sk. Kristina Kišerauskaitė. Stovyklon jos atvyksta jau po vidurnakčio.

Sekmadienį šv. Mišios Sodybos darželyje prie lietuviško Kryžiaus. Mišias aukoja kun. A. Geryba ir kun. R Repšys MIC, iš Lietuvos, kuris pasiliko stovyklauti visą savaitę. Po Mišių vėliavų aikštelėje pilnose uniformose rikiavosi sesės ir broliai viešnių sutikimui. Prie skautų stalo stovyklos viršininkas v.s. S.B. Vaitkevičius, pavaduotojas J. Maslauskas ir v.s. G. O'Brien su duona, druska ir vynu pasitiko brangias viešnias, kurias atlydėjo s. V. Gasperienė, sesių pastovyklės vadovė. Viešnios ant tautinio patiekalo nešė atvežtą lietuvišką duona, sūrį ir dešrą... Su džiaugsmo ašaromis akyse sveikinomės. Net ir po 50-ties metų vergijos „raudonasis slibinas" neužmigdė Lietuvos sesių ir brolių širdyse Dievo ir Tėvynės meilės. Mažytė dalelė Lietuvos mūsų tarpe. Einant prie vėliavų aikštelės sesės ir broliai sušuko: Sveikiname seses iš Lietuvos.

Viešnios įteikė atvežtas dovanas ir uždėjo puikią juostą ir varpelį ant stovyklos kryžiaus. Vakare, nuleidus vėliavas, viešnios pasveikino stovyklautojus. Po jų, trumpą žodį tarė DBLS CV pirmininkas v.s. J. Alkis.

Nuo pirmadienio skautai ir skautės stovykloje mokėsi kompasu ir žemėlapiu orientacijos, rengėsi iškylai. Patys mažieji trečiadinį buvo išvykę į Windsoro parką. Ketvirtadienį, po laužo, jau gerai sutemus, su žvakutėmis rankose, vyko vakarinės šv. Mišios. Jas atnašavo kun. R. Repšys ir pasakė gražų pamokslą „Lietuva su Kristumi" tema. Maldos žodžiai, žvakučių šviesos lydimi kilo į žvaigždėmis nusėtą dangų.

Penktadienį ruošėmės įžodžiui, patyrimo laipsniui bei specialybėms. Pavakarėje atvyko anglas svečias skautininkas Brian D. Carnaby — Liaison Scouter to Boy Scouts of America/U.K. su žmona. Per vėliavų nuleidimą jis kreipėsi į visus sakydamas, kad jam labai gerą įspūdį padarė lietuviai skautai ir skautės, pažadėjo apie juos parašyti vietinėje Ipswich bei skautiškoje spaudoje.

Vakare prie ežerėlio, po ąžuolu, vyko „vaidilų" laužas. Skautai ir svečiai buvo supažindinti su senovės lietuvių religija, vaidila, vaidilutėmis, Gedimino sapnu... Vaidilai plaukiant iš kitos pusės ežerėlio su šventa ugnimi kažkas tai atsitiko su plaustu, tad vaidila turėjo bristi į krantą... Laužas užbaigiamas „Lietuva brangi".

Šeštadienį jau nuo ankstyvo ryto į stovyklos uždarymo iškilmes rinkosi tėveliai, remėjai ir svečiai. Esant karštai dienai buvo trumpinama iškilmių programa. Po oficialios dalies vyko apdovanojimai: pagerbti s.v.vyr.skl. Tony Philpott, ps. P. Veršelis, psl. R. O'Brien ir skl. A. Gasperas. Įteikiamos dovanos viešnioms iš Lietuvos, o jos apdovanojo dovanėlėmis stovyklos vadovybę. Anglas skautininkas B.D. Cornaby įteikė gražų skydelį su padėkos įrašu.

Stovyklos viršininkas perskaitė gautus stovyklautojams sveikinimus ir padėkojo visiems rėmėjams: DBLS-gos CV-bai, klubams, organizacijoms, redakcijoms, J. Levinskui ir M. Barėnienei už „Lithuania" Nr.7.

Po trumpos pertraukos prie ežerėlio vyko paskutinis laužas: įvairios dainos, šūkiai, skandavimai. Pabaigai visi sustoję rateliu atsisveikino laužo malda ir pažadu, kad ateinančiais metais susitiks 42-oje vasaros skautų stovykloje.

v.s. S.B. Vaitkevičius

LIŪDNA SUKAKTIS

Lietuvoje tylomis praėjo tragiškoji rugpjūčio 3 d. sukaktis, kai lygiai prieš 50-imt metų Sovietų Sąjungos AT „sutiko" priimti Lietuvą į Sovietų Sąjungos sudėtį. Stebėtinu būdu, rašo spaudos agentūros, dar atsiranda žmonių, kurį šį įvykį bandė atžymėti, tvirtindami, kad Lietuva savanoriškai įstojusi į Sovietų Sąjungą. Ta nežymi saujelė asmenų, rašo spaudos agentūros, tai nuo gyvenimo atsilikusi, Maskvai ištikima Lietuvos komunistų partija, kuri dargi surengė rugpjūčio 3 d. kažkokį minėjimą. Visa tai kelia kuo didesnę nuostabą, rašo agentūros, prisiminus, kad net Sovietų Sąjungos AT šių metų liepos 21 d. pripažino, kad vadinamos socialistinės Lietuvos respublikos paskelbimo sukaktis yra „gėdos diena".

Pagal Lietuvoje pravestus gyventojų apklausinėjimus, devyniasdešimt procentų žmonių pritaria Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo aktui, kurį šių metų kovo 11-ąją paskelbė AT. Praktiškai tai reiškia, kad už nepriklausomybės atstatymą pasisakė visi apklausinėti lietuviai ir pusė Lietuvoje gyvenančių svetimšalių — rusų ir lenkų. Apie 80 procentų apklausinėtųjų taip pat pritarė AT sprendimui nuo derybų su Maskva pradžios paskelbti 100-tui dienų moratoriumą. Didžioji dauguma apklausinėtų Lietuvos gyventojų pareiškė nuomonę, kad AT ir Vyriausybės pirmaeilis uždavinys yra įtvirtinti paskelbtąją nepriklausomybę ir pravesti reikiamas ekonomines reformas.

VAT.R.

LATVIJOS MUITINĖS

Latvija įkūrė autonominę muitų žinybą. Sprendimas buvo padarytas politiniais ir ekonominiais sumetimais. Politiniai motyvai siejami su Latvijos siekimu atkurti nepriklausomą valstybę. Ekonominės priežastys dėl kurių buvo nuspręsta įkurti Latvijos autonominę muitų žinybą, siejamos su Latvijos vyriausybės pastangomis kontroliuoti iš Latvijos įšvežamas prekes. Muitinės esančios Latvijos Vakarų pasienyje ir toliau liks sovietų žinioje. Nuo liepos pirmos Latvijoje įsigaliojo respublikos vyriausybės paskelbtos naujos taisyklės prekių importui ir eksportui.

A.A. Ann Collins (Žvirblis), jos vyrą Joną ir jos šeimos narius Janet, Julie, Margaret, Tricia ir Paul nuoširdžiai užjaučia

K.K. Kirk

Europos LIETUVIS

EUROPE'S LITHUANIAN — Lithuanian Weekly

REGISTERED AS A NEWSPAPER AT THE POST OFFICE

Printed and Published by Lithuanian Association in Gt. Britain and Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT. England

TEL.: 071-727 2470 TELEX: 261947 SOS G FAX: 071-221 6164

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė

Prenumeratos kaina metams: Didžioje Britanijoje — 20 svarų;

Užsienyje — 25 svarai (Vokietijoje 77 DM) oro paštu.

Vienoj skilty įdėto skelbimo kaina 10.00 svarų už 25 mm. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau. Už laikraštyje kieno nors spausdinamų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės

Redaguoja redakcinis kolektyvas. Vyr. redaktorius Vladas Dargis.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto dėl to nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne redakcijos ar leidėjo nuomonę.

Lietuvių Kronika

KAS— KADA—KUR?

Rugsėjo 3 — Mokslo metų pradžia Vasario 16-je gimnazijoje, Hüttenfelde, V. Vokietijoje.

Rugsėjo 16 — 15.30 val. Ekumeninės pamaldos St. Barnabas katedroje, Derby Road, Nottingham. Organizuoja Group for the Re-emerging Nations of Europe (Greene).

Spalio mėn. 6 d. Wolverhamptone įvyks DBLS Tarybos Posėdis-Suvažiavimas.

Spalio 12-14 — Lietuvių kultūros instituto mokslinė konferencija ir suvažiavimas Romuvoje, V. Vokietijoje.

Spalio 20 — Boltono lietuvių metiniai šokiai Ukrainiečių Klube, 99 Castle St. Bolton.

Spalio 28 — 16 val. Albart Hall, Nottingham, Tarptautinis koncertas. Organizuoja: „Greene".

Spalio 26-28 — Vokietijos Lietuvių Bendruomenės darbuotojų suvažiavimas.

PREMJĖRĖS APSILANKYMAS DIDŽIOJE BRITANIJOJE

Šiuo pranešu, kad Lietuvos Ministrės Pirmininkės K. Prunskienės vizito Londone iniciatoriai buvo DBLS politinio darbo komisijos nariai.

Ryšium su tuo susidariusios išlaidos — kelionė iš JAV ir toliau iš Londono į Paryžių, pilnas išlaikymas (viešnagė) ir globa Londone — buvo padengtos DBLS-gos, LNB-vės ir Pagalbos Lietuvai Fondo (ALF).

J. Alkis, *DBLS CV Pirmininkas*

DERBYJE

TAUTOS ŠVENTĖS MINĖJIMAS IR METINIS LIETUVIŲ SĄSKRYDIS

Šių metų Tautos šventės minėjimas ir Britanijos lietuvių sąskrydis įvyks rugsėjo 8 d., lenkų klubo patalpose, Kedleston Road, Derby, 18.30 val. punktualiai.

Programos meninėje dalyje dainuos mišrus tautinis choras, šoks tautinių šokių grupė, gros kanklininkės, pasirodys jaunieji menininkai. Po meninės programos gera kapela gros bendriems šokiams.

Minėjime bei sąskrydyje dalyvaus Derby miesto burmistras Councillor Chadwick su žmona, Lord Lieutenant of Derbyshire Col. Peter Hilton su žmona, Mr. G.D. Purnell ir kiti aukšti svečiai. Be jų dalyvaus vietos spaudos atstovai.

Šventės metu veiks skautų ir jaunimo parodėlė. Aukos bus renkamos tik vienam fondui.

Visus tautiečius ir svečius, iš arti ir toli, jaunus ir ne taip jaunus, maloniai kviečiame į šį įdomų renginį gausiai suvažiuoti, pasigrožėti lietuvišku menu ir pasisvečiuoti savųjų tarpe.

DBLS Derby skyriaus valdyba ir DBLS CV Kultūrinis komitetas

PAMALDOS

Gloucesteryje — rugpjūčio 18 d., 12 val., Šv. Petre, London Rd.

Strode — rugpjūčio 18 d., 15 val., Beeches Green.

Nottinghame — rugpjūčio 19 d., 11.15 val., Židiny.

Derbyje — rugpjūčio 19 d., 14 val., Bridge Gate.

Nottinghame — rugpjūčio 26 d., 11.15 val., Židiny.

A.A. Jonui Mockui, ilgamečiui DBLS Centrinio skyriaus nariui mirus, jo žmonai Magdalenai ir dukrelei Danutei gilią užuojautą reiškia

DBLS Valdyba ir nariai

AUKOS VAIKAMS
British-Lithuanian Relief Fund for Children in Lithuania

Gautos šios aukos: po 100.00 sv. — J. M. Bliūdžius iš Londono, A. Galbuokienė iš Bradfordo; 75.00 sv. — Anne Levonowich iš JAV; 25.00 sv. — Tom ir Victor iš JAV; 15.00 sv. — I. Valiulis iš Vokietijos; 5.00 sv. — B. Zinkus iš Derby.

Ankstyvesniuose pranešimuose atspausdintos klaidingos pavardės, turi būti — M.A. Knabikas 40.00 sv. ir K. Drungilas ir šeima 200.00 sv.

Visiems aukojusiems už gausias aukas esame dėkingi.

Fondo valdyboje gauta eilė prašymų, kuriems išpildyti reikėtų keliasdešimt tūkstančių svarų.

Aukas siųskite šiuo adresu: British-Lithuanian Relief Fund for Children in Lithuania, 21 The Oval, London, E2 9DT.

PADĖKA

Po mano vyro a.a. dr. Jono Mockaus staigios mirties esu labai daug kam dėkinga už man suteiktą pagalbą ir užuojautas. Ypatingai dėkoju kun. dr. S. Matuliui MIC, R. Popikienei, G. Zinkuvienei, D. Sadulienei, S. Hubner, A. Kulikauskui, V. Žemaičiui, J. Maslauskui ir Derby skyriaus pirmininkui J. Levinskui, visiems lydėjusiems mano a.a. vyrą į poilsio vietą, už gėles bei gausiai aukojusiems Lietuvos Vaikų Fodui. Iš visos širdies dėkoju visiems.

Magdalena Mockienė ir šeima

Z. JURAS VYKSTA Į LIETUVĄ

Rugsėjo mėn pradžioje Z. Juras prekybiniais reikalais vyksta į Lietuvą. Jis apsistos Vilniuje, Pionierių 3-2. Tel. 626666. Z. Juras dalyvaus Vilniaus Universiteto ruošiamoje Pasaulio Lietuvių Verslininkų konferencijoje.

Z. Juras vykdamas į Lietuvą sutinka tarpininkauti tiems, kurie turi reikalų Lietuvoje, o taip pat ir tiems, kurie norėtų savo giminėms už užsienio valiutą ką nors Lietuvoje nupirkti.

Baltic Stores & Co., 11 London Lane, Bromley, Kent, BR1 4HB. Tel. 081-460 2592.

PAGERBIMAI-ATŽYMĖJIMAI

Lietuvos Skautų Globėjo šventės proga, balandžio 23 d., apdovanoju šiuos LAB Anglijos Vitininkijos šaunius skautus:

„Už nuopelnus" ordiną — s.v.v.sl. Tony Philpott;

„Pažangumo" garbės žymeniu — sl. Algį Gasperą ir psl. Ričardą O'Brien.

Sveikinu mūsų mielą s.v. Tony už prisidėjimą prie lietuviško skautavimo ir reprezentavimą pasaulio skautų spaudoje raštais, nuotraukomis. Linkiu jam ir toliau sėkmingai pendradarbiauti.

Sveikinu brolį Ričardą, brolį Algį ir linkiu ir toliau dirbti vieneto eilėse.

Budėkime! **v.s. Gediminas Deveikis**

LSB Vyriausias Skautininkas

LONDONE

LONDONO LIETUVIŲ ŠV. KAZIMIERO PARAPIJOS SUSIRINKIMAS

Visiems Londono lietuvių parapijos nariams pranešame, kad parapijos susirinkimas įvyks rugsėjo 1 d., šeštadienį, 17 val., parapijos Svetainėje, 21 The Oval, Hackney Road, London E2.

Susirinkime bus svarstomi aktualūs ir svarbūs parapijos reikalai, liečiantieji parapijos ateitį.

Visi kviečiami dalyvauti.

Klebonas ir Parapijos Taryba

TRADICINĖ VASAROS RINKLIAVA

Tradicinė vasaros rinkliava jau prasidėjo. Aukas galima įteikti parapijos klebonui kun. dr. J. Sakevičiui MIC sekmadieniais po pamaldų, arba atsiųsti laišku.

Vasaros rinkliava bus panaudota parapijos centro namo remontui. Po 78 metų būtinai reikalinga atnaujinti pastato langus ir atlikti kitus būtinus darbus.

Parapijos klebonas ir taryba bus dėkingi už gausias aukas.

S.K.

ŠKOTIJOJE

LIETUVIAI INVALIDAI VASAROS OLIMPIADOS SPECIALIOSE ŽAIDYNĖSE

Liepos 21-26 dienomis Glasgove vykusiose vasaros Olimpiados specialiose žaidynėse dalyvavo 9 berniukai ir 3 mergaitės iš Lietuvos. Jie atvyko su penkiais palydovais: Algirdu Vitkausku, Sauliu Survila, dr. V. Zutkum, Valdu Jankausku ir Anastazija Vitkauskiene. Liepos 21 d. Olimpiados atidarymo iškilmėse lietuviai nedalyvavo, nes jie atvyko pavėlavę. Iš atvažiavusių lietuvių 8 vaikai dalyvavo lengvos atletikos žaidynėse, o 4 — plaukimo. Lengvosios atletikos dalyviai buvo apgyvendinti Jordanhill kolegijos Graham name, jiems visokeriopai padėjo P.V. Dzidolikas ir K. Rugieninė. Plaukikai buvo apgyvendinti Bellshillio mieste, o jais rūpinosi J. ir K. Bliūdžiai.

Atvažiavusiųjų lietuviu grupe buvo nuoširdžiai rūpinamasi. Kiekvieną dieną visi susirinkdavo Bellshillyje arba Crown Point stadione. Vaikai buvo sužavėti Škotija ir kelione. Škotijos motorizuotos policijos motociklistai taip pat rūpinosi lietuviais sportininkais ir visą grupę apdovanojo dovanomis.

Lietuvių sportininkų laimėjimai lengvoje atletikoje: Darius Kupčiūnas iš Vilniaus laimėjo sidabro medalį rutulio stūmime; Renatas Druskius iš Vilniaus — sidabro medalį 50 metrų bėgime; Darius Ogintas iš Klaipėdos — IV vietą 200 metrų bėgime; Mindaugas Ivanauskas iš Kauno — sidabro medalį kamuoliu metime; Erlandas Levickas iš Vilniaus — bronzos medalį 200 metrų bėgime; Vilma Dambrauskaitė iš Kauno — IV vietą 200 metrų bėgime ir Jurgita Kupštaitė iš Kaišiadorių — V vietą 100 metrų bėgime.

Lietuvių sportininkų laimėjimai plaukime: Virginija Kubiliūtė iš Pasvalio laimėjo sidabro medalį plaukime nugara; Valerijus Žilinskas iš Vilniaus — sidabro medalį 100 metrų plaukime krauliu; Artūras Plytnikas iš Kauno — bronzos medalį 100 metrų plaukime krauliu ir Žilvinas Bertkus iš Vilniaus — V vietą 100 metrų plaukime krūtine.

Iš laimėjimų matyti, kad lietuviai sportininkai pasirodė gerai: ši maža grupelė laimėjo 5-kis sidabro ir 2 bronzos medalius.

Du lietuvių grupės sportininkai Olimpiados uždarymo iškilmėse nešė lietuvišką vėliavą pasipuošę lietuviškais tautiniais rūbais. Už tai juos išskyrė žiūrovai ir garsiai plojo.

Ši Olimpiada parodė ką gali pasiekti vaikai, kurie turi specialius reikalavimus. Be to jie elgėsi labai puikiai ir škotams paliko gerus įspūdžius. Jie patys — nors atvyko pavargę, grįžo į Lietuvą linksmi ir patenkinti.

Škotijos lietuvių klubas juos pakvietė į svečius ir puikiai priėmė, vaišino, priglaudė prie širdies.

Mes keturi, kuriems buvo leista su jais bendrauti, esame labai patenkinti, kad galėjome su jais būti ir jiems padėti.

Pranas V. Dzidolikas

RUSIJOJE

LIETUVIS KLEBONAS MASKVOJE

Kunigas Pranas Račiūnas yra paskirtas švento Liudviko katalikų bažnyčios Maskvoje laikinuoju klebonu. Kunigas Račiūnas paskutinius dešimt metų buvo Švwentųjų Angelų Sargų parapijos, Alytuje, Vilkaviškio vyskupijoje, klebonu. Yra gimęs prieš 71-nerius metus, kunigu buvo įšventintas 1943-iais metais. Švento Liudviko bažnyčios Maskvoje klebono pareigas eis, kol bus paskirtas naujas klebonas. Kunigas Račiūnas yra buvęs Sibiro tremtinys, net šešioliką metų, nuo 1949 iki 1965 metų iškalėjo Vorkutos lageriuose į kuriuos buvo išvežti ir kiti lietuviai. Švento Liudviko bažnyčią Maskvoje 22-jus metus valdęs klebonas Kunigas Stanislovas Mažeika, sulaukęs 85-rių metų amžiaus, išėjo į pensiją. Liepos 21 d. kunigas Mažeika, kaip Maskvos katalikų bažnyčios klebonas aukojo paskutines Mišias. Švento Liudviko bažnyčios parapija yra vienintelė katalikų parapija Maskvoje. Neoklasikinio stiliaus bažnyčia buvo pastatyta praėjusio šimtmečio viduryje Maskvoje gyvenusiem prancūzam katalikam. Dabar šiai parapijai priklauso apie 10 tūkstančių tikinčiųjų, daugumoje svetimšalių: užsienio kraštų diplomatų, šiaip Maskvoje dirbančių ar studijuojančių užsieniečių. Tarp parapijiečių yra taip pat nemažai lietuvių ir lenkų, o taip pat pastaraisiais laikais maža grupė pakrikštytų rusų. Pastebėtina, kad dabar vis daugiau rusų ypač jaunimo, švento Liudviko bažnyčioje Maskvoje priima krikšto sakramentą.

VAT.R

MELDŽIASI UŽ LIETUVOS LAISVĘ

Lietuvių tautos šventės — rugsėjo 8-sios proga visose Australijos katalikų bažnyčiose bus meldžiamasi už Lietuvą. Tai pranešė Australijos kardinolas Edward Clancy atsiliepdamas į vietos lietuvių bendruomenės prašymą paskelbti maldos dieną už Lietuvą, kuri dabar sunkiomis sąlygomis siekia valstybinės nepriklausomybės. Visose Australijos katalikų bažnyčiose pamaldos už Lietuvą vyks šeštadienio vakare, rugsėjo 8-ąją, ir sekmadienio rytą, rugsėjo 9-ąją. Per pamaldas Australijos kunigai supažindins tikinčiuosius su katalikiškąja Lietuva, kvies visus melstis už jos laisvę ir nepriklausomybę.

BALTIJOS JŪROS APSAUGA

JAV ir Lietuvos mokslo akademijos šių metų vasarą pakvietė į Lietuvą Delaware amerikiečių universiteto jūros mokslų profesorių dr. Vytautą Klemą. Jam pavesta paruošti bendrą studijų planą Baltijos jūros apsaugojimui. Profesorius Klemas, kuris yra taip pat satelitinės okeanografijos centro direktorius, bendradarbiaus su keturiais tyrinėjimų institutais Lietuvoje ir su Sovietų Sąjungos mokslų akademija.

NORI IŠSINUOMOTI BUTĄ LONDONE

Suomijos lietuvis, vyras ir jo draugė pradeda studijas London College of Printing š.m. rugsėjo pradžioje. Rašyti: Jaanis Kerkis, Vuorimiehenkatu 4A 4, 00140 Helsinki, Finland. Tel.: 358-0-176507.

BALTIJOS TARYBOS POSĖDŽIAI

(Atkelta iš 1 psl.)

protestuoja prieš tokius neteisėtus veiksmus, pareiškia, kad jie gali apsunkinti problemų tarp Baltijos valstybių ir TSRS sureguliavimą.

Trečiame dokumente Pabaltijos kraštų AT pirmininkai ir Rusijos federacinės respublikos prezidentas Jeltcinas skelbia nutarimą nedelsiant pradėti rengti dvišales valstybines sutartis tarp Rusijos federacijos iš vienos pusės, ir, atskirai, Lietuvos, Latvijos bei Estijos respublikų iš kitos pusės. Numatyta pasirašyti pradines politines teisines sutartis, taip pat sutartis dėl ekonominių, tarpnacionalinių, kultūrinių ir kitų santykių bei pilietybės klausimais. Nutarta, kad šis specialiom komisijom pavestas darbas turi būti baigtas 6-8 savaičių bėgyje.

VAT.R.

PASAULYJE

Arabai nesutaria

Sovietų Sąjungos ir JAV vyriausybės pasmerkė Irako invaziją ir Kuwait okupaciją. Nežiūrint to, kad beveik visas pasaulis pasmerkė Irako vadą Saddam Hussein, arabų valstybės jo pasmerkti neskubėjo. Kai kurie arabai net didžiuojasi Irako prezidento užsimojimu tapti Viduriniuose Rytuose galingiausia valstybe, pajėgiančia įveikti Izraelį. Antroji priežastis gali būti baimė užsitraukti Irako nemalonę. Dėl šių priežasčių Jungtinių Tautų Saugumo Taryboje Irako okupacija nebuvo vienbalsiai pasmerkta. Dėl to nestebėtina, kad pirmas ginkluotas pajėgas Saudi Arabijai apginti pasiuntė ne arabų valstybės, o JAV ir Britanija. Amerikos prezidento teigimu tos karinės pajėgos ten randasi ne puolimui, bet Arabijos apgynimui. Manoma, kad ekonominės sankcijos prieš Iraką privers jo vyriausybę iš Kuwait atsitraukti.

Nors Irakas yra laikomas mažu kraštu, bet jo karinės pajėgos, turinčios patyrimo iš Irako-Irano karo, viršija JAV karines pajėgas.

Gorbačiovas ir Jelcinas — draugai!

Jelcinas kritikavo Gorbačiovo reformas ir 1987 m. buvo atleistas iš Maskvos komunistų partijos vado pareigų. Jeltcinas ir toliau nesiliovė kaltinęs Gorbačiovą už per lėtai vykdomas reformas ir komunistų partijos nariams privilegijų teikimą. Kurį laiką šie vadai vienas su kitu nekalbėjo. Atsitiko taip, kad Jeltcinas buvo išrinktas Rusijos federacinės respublikos prezidentu. Jis tuojau pradėjo ekonomines ir politines reformas visiškai nesiskaitydamas su Sovietų Sąjungoje daromais žygiais. Rusijos parlamentas priėmė įstaymą, pagal kurį Sovietų Sąjungos įstatymai negalioja Rusijos respublikoje, jei jie priešinasi vietiniams įstatymams. Taip pat Boris Jeltcinas pradėjo pasitarimus su Lietuvos AT pirmininku Landsbergiu ir kiek vėliau, atostogaudamas Latvijoje, buvo sukvietęs visų 15 respublikų vadų pasitarimus. Toks Jelcino elgesys nepatiko Gorbačiovui, kurio padėtis po paskutinio komunistų partijos suvažiavimo laimėjimų irgi sustiprėjo. Tačiau nežiūrint visų nesutikimų, jie nutarė veikti kartu. Jiedu sudarė bendrą komitetą, kuris iki šio mėnesio pabaigos patieks radikalių reformų planą, pagrįstą privačia nuosavybe ir laisvos rinkos ekonomija. Rusijos Federacinė respublika taip pat siekia laisvos prekybos su Sovietų Sąjungos respublikomis ir su užsieniu.

Prie visų rūpesčių prisidėjo šių metų derliaus nuėmimas ir suvežimas į sandėlius: trūksta darbininkų, transporto priemonių ir geros organizacijos. Anksčiau fabrikų darbininkai, studentai ir moksleiviai būdavo komandiruojami į kolūkius derliui nuimti. Po perestroikos daugiau to nebegalima daryti ir todėl grūdai ir kiti žemės ūkio produktai pūva laukuose.

Taika ar paliaubos?

Pietų Afrikose vykstantieji pasitarimai tarp baltųjų — valdančių kraštą ir juodųjų — norinčių tą kraštą valdyti, atrodo, tęsis ilgai. Prezidentas de Klerk buvo susitikęs su Afrikos Tautinio Kongreso viceprezidentu Nelson Mandela ir sutarė šešių mėnesių laikotarpyje paleisti visus politinius kalinius ir leisti visiems grįžti iš egzilio. ANC sutiko sustabdyti prieš vyriausybę betkokį ginkluotą pasipriešinimą, bet streikai ir demonstracijos bus tęsiamos. Sunkiausias darbas bus naujos konstitucijos sudarymas, nes juodieji reikalaus visiškos rasių lygybės, arba kiekvienam piliečiui balsavimo teisės. Baltieji, manoma, stebint rezultatus kitose Afrikos valstybėse, visiškos valdžios juodiesiems nenorės atiduoti. Pagaliau ir pačių juodųjų tarpe nėra sutarimo: jau seniai tarp savęs kariauja Zulu Inkatha pasekėjai ir ANC organizacijai priklausantieji nariai.

Gorbačiovas keis vyriausybę?

Spėjama, kad Jeltcinui ir Gorbačiovui susitarius dėl radikalių ekonominių reformų įvedimo, turės atleisti iš pareigų savo ministerį pirmininką Nikolai Ryžkovą ir kitus ministrus, kurie per lėtai vykdo reformas ir yra nustoję žmonių pasitikėjimo. Boris Jeltcinas darosi vis populiaresnis visuomenėje ir tuo — didelę konkurenciją Gorbačiovui.